

Nr 4

Näringsutskottets betänkande i anledning av motion angående skattemotsvarigheten för postbanken.

Ärendet

I motionen 1971:1065 av herr Brundin m. fl. (m) hemställs att riksdagen skall "besluta

1. att vid beräkning av postbankens skattemotsvarighet hänsyn även tages till kommunal utdebitering,
2. att en utredning tillsättes med uppgift att föreslå ett system för ersättning till kommunerna för utebliven skatteintäkt".

Gällande ordning och frågans tidigare behandling

I samband med antagande av lag om postbanken, vilken trädde i kraft den 1 januari 1970, godkände riksdagen i enlighet med vad Kungl. Maj:t förordat riktlinjer för bl. a. postbankens skyldigheter i fråga om avkastning och utgivande av skattemotsvarighet (prop. 1969:158, BaU 1969:53).

I propositionen (s. 45) erinrade chefen för finansdepartementet om att postbanken enligt dittillsvarande regler var befriad från skyldighet att erlagga inkomstskatt. För att det i möjligaste mån skulle skapas konkurrenslikställighet mellan postbanken och övriga bankinstitut förordade han att postbanken fortsättningsvis skulle till statsverket erlagga en motsvarighet till den statliga inkomstskatten. Skattemotsvarigheten borde vara 40 % av den redovisade vinsten, vilket motsvarade statsskatten för affärsbankerna. Departementschefen ansåg däremot inte att postbanken skulle åläggas att betala kommunal inkomstskatt.

Till grund för propositionen i denna del låg en av poststyrelsen framlagd promemoria. Poststyrelsen föreslog att avsättning av vinstmedel i rörelsen skulle i mån av behov och av tillgång till överskottsmedel kunna ske vid fastställande av årsbokslut. Hälften av överskottsbeloppet borde därvid tillföras verkskapitalet och kunna betraktas som beskattade vinstmedel, medan återstoden borde anses som skattemotsvarighet, vilken emellertid automatiskt skulle återlånas och bokföras som statsverklån.

Poststyrelsens förslag anslöt sig i vissa hänseenden — bl. a. beträffande terminologin — till det förslag som framlagts i affärsverksutredningens betänkande (SOU 1968:45). Den av utredningen förordade utformningen av affärsverkens avkastningskrav innefattade bl. a. att affärsverken skulle till statsverket inleverera en skattemotsvarighet, avsedd att representera aktiebolagens statliga inkomstskatt. Skattemotsvarigheten skulle under rådande förhållanden beräknas såsom 40 % av redovisat överskott. I fråga om kommunal inkomstskatt anförde affärsverksutredningen att sådan

erlades av vissa verk, medan andra verk genom särskilda lagbestämmelser undantagits från skyldighet att erlägga dylik skatt. Av dessa skäl hade utredningen ej funnit anledning att inkludera kommunala skatter vid beräkningen av skattekompensationen.

I anledning av propositionen om postbanken väcktes motioner med begäran att riksdagen skulle uttala att vid beräkning av postbankens skattemotsvarighet hänsyn borde tagas även till kommunal utdebitering. Bankoutsnittet anslöt sig till departementschefens bedömning av frågan och avstyrkte motionerna. I en reservation av moderata samlingspartiets, folkpartiets och centerpartiets representanter i utskottet yrkades att skattemotsvarigheten skulle bestämmas till 53 %, så att den komme att bättre svara mot den totala inkomstskattebelastning som åvilar övriga kreditinstitut. Reservanterna påtalade att departementschefen inte givit någon motivering för sitt förslag att den kommunala inkomstskatten inte skulle beaktas. De föreslog också en utredning med sikte på ett system enligt vilket vederbörande kommuner skulle få del av de ytterligare medel som skulle tillkomma dem om postbanken vore skattskyldig för sin rörelse.

Vid ärendets behandling i kamrarna gjorde företrädare för utskottsmajoriteten — herr Ståhle (s) i första kammaren (prot. nr 43 s. 62) och herr Rask (s) i andra kammaren (prot. nr 43 s. 80) — vissa uttalanden som torde böra beaktas i detta sammanhang. Talesmännen erinrade om att postbanken enligt vad som framgick av propositionen hade ett stort nedskrivningsbehov, sammanhängande med bankens placeringsstruktur. Detta nedskrivningsbehov beräknades till ca 300 milj. kr. Senast den 1 januari 1975 måste enligt den föreslagna lagen postbanken ha genom avsättningar av överskottsmedel klarat detta nedskrivningsproblem och helst också genom överavskrivningar ytterligare konsoliderat sin ställning. Härav följde att postbanken med all sannolikhet inte skulle kunna redovisa någon egentlig vinst under de fem första verksamhetsåren och troligen inte heller under de därefter närmast följande. Även om vanliga skatteregler vore direkt tillämpliga på postbanken skulle denna sålunda inte vara skyldig att betala någon skatt på sin rörelse. Vid angivna förhållanden fann talesmännen det för tillfället vara meningslöst att diskutera om motsvarighet till kommunal skatt skulle utgå eller inte. De sade sig ha inhämtat att den närmare skattemässiga behandlingen av postbanken skulle tas upp i samband med att regeringen tog ställning till affärsverksutredningens förslag i fråga om de affärsdrivande verken. Detta ställningstagande avsågs föreligga i god tid före utgången av den femåriga övergångstid som skulle gälla för postbanken.

Vid 1970 års riksdag väcktes två likalydande motioner som var identiska med den nu föreliggande. Bankoutsnittet (utl. 1970:11) avstyrkte motionerna under hänvisning till vad som framkommit vid ärendets behandling 1969; reservation till förmån för motionärernas yrkande avgavs av företrädare för samma partier som då. Riksdagen följde utskottet.

Motionen

Den särställning som postbanken intar genom att motsvarighet till kommunalskatten inte påförs den medför, säger motionärerna, konkurrensfördelar gentemot andra kreditinstitut, vilket påverkar dess möjlighet att öka sin marknadsandel. Förhållandet leder också till minskade skatteintäkter i de kommuner där postbanken är verksam. För att konkurrenslikställighet skall uppnås föreslår motionärerna att postbanken påförs en skattemotsvarighet uppgående till 53 % av vinsten. Härav bör — efter utredning rörande fördelningen — till berörda kommuner utbetalas den del som kan beräknas avse kommunalskatt.

Pågående översyn av företagsbeskattningen

Chefen för finansdepartementet tillkallade sommaren 1970 sakkunniga med uppdrag att göra en översyn av företagsbeskattningen m. m. (ordförande: riksdagsman Erik Wärnberg). I direktiven för de sakkunniga uttalas att den nuvarande avdragsrätten för kommunala utskylder vid taxering av aktiebolag och ekonomiska föreningar bör avskaffas såsom redan skett för fysiska personer genom 1970 års skattereform. Förslaget bör alltså, framhålls det, innebära att denna avdragsrätt upphör för alla skattskyldiga.

Utskottet

De riktlinjer för postbankens skyldighet i fråga om avkastning m. m. som gäller fr. o. m. år 1970 innefattar att postbanken till statsverket skall erlägga en motsvarighet till övriga kreditinstituts inkomstskatt. Den procentsats som angivits härför, 40 %, är densamma som gäller för statlig inkomstskatt.

Frågan om motsvarighet för postbanken också till den kommunala inkomstskatten har, såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen, prövats av riksdagen såväl 1969 som 1970. Därvid har framgått att frågan kan anses sakna omedelbar aktualitet, eftersom postbanken med hänsyn till det stora nedskrivningsbehov som de nya rörelsereglerna föranleder inte kan beräknas redovisa någon egentlig vinst under verksamhetsåren 1970—1974. Nu tillgängliga uppgifter bestyrker ånyo detta. Det har vidare klargjorts att den skattemässiga behandlingen av postbanken kommer att under loppet av denna övergångstid tas upp till ytterligare övervägande inom Kungl. Maj:ts kansli i samband med ställningstagande till affärsverksutredningens år 1968 framlagda förslag rörande avkastningskrav etc. för de affärsdrivande verken. Det är sålunda uppenbart att frågan om motsvarighet för postbanken till kommunal inkomstskatt kommer att bli omprövad i god tid före den tidpunkt då den kan få reell betydelse. I sammanhanget bör också beaktas att, såsom ovan angivits, en omläggning av företagsbeskattningen förbereds av särskilda sakkunniga.

Med hänvisning till vad nu anförts hemställer utskottet
att riksdagen avslår motionen 1971:1065.

Stockholm den 16 mars 1971

På näringsutskottets vägnar

INGVAR SVANBERG

Närvarande: herrar Svanberg (s), Regnéll (m), Bengtsson i Landskrona (s), Andersson i Örebro (fp), Haglund (s), Andersson i Storfors (s), Gustafsson i Byske (c), Rask (s), Blomkvist (s), Wååg (s), Sjönell (c), Möller (fp), Hovhammar (m) och fru Hambræus (c).

Reservation

av herrar Regnéll (m), Andersson i Örebro (fp), Gustafsson i Byske (c), Sjönell (c), Möller (fp), Hovhammar (m) och fru Hambræus (c), som anser att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

”De riktlinjer som — — — (= utskottet) — — — för statlig inkomstskatt.

Anordningen med skattemotsvarighet motiveras av kravet på konkurrenslikställighet mellan bankerna. Detta krav tillgodoses dock inte vid den nuvarande procentsatsen, vilken innebär att ingen hänsyn tagits till den kommunala inkomstskatten. Att postbanken sålunda får behålla en särställning som medför konkurrensfördelar är enligt utskottets mening ett förhållande som inte kan godtagas.

Utskottet anser att skattemotsvarigheten vid nuvarande skatteregler och skattesatser bör beräknas till 53 %, så att den kommer i paritet med den skattebelastning som åvilar övriga kreditinstitut. Vid en eventuell omläggning av företagsbeskattningen måste givetvis konsekvenser i fråga om beräkning av skattemotsvarigheten uppmärksammas. Det bör vidare eftersträvas att få till stånd en ordning som innebär att vederbörande kommuner erhåller de intäkter som skulle tillkomma dem om postbanken vore skattskyldig för sin rörelse. I detta syfte erfordras en utredning, som bör verkställas snarast.

Utskottet hemställer alltså

att riksdagen i anledning av motionen 1971:1065 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anført rörande skattemotsvarigheten för postbanken.”